



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ  
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

# ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

## Ενότητα #5: ΠΡΟΣΦΟΡΑ, ΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Διδάσκων: Μανασάκης Κωνσταντίνος  
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Τα κείμενα και τα διαγράμματα της παρουσίασης έχουν ληφθεί από το σύγγραμμα:

Gregory Mankiw, Mark Taylor: Αρχές Οικονομικής Θεωρίας, Με αναφορά στις Ευρωπαϊκές Οικονομίες. Μετάφραση: Ανδριάννα Σακκά, Επιμέλεια: Θεόδωρος Λιανός. Copyright © 2011 Εκδόσεις GUTENBERG.



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

# Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα  
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*



CC BY-NC-ND 3.0 GR

*[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]*

*[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]*

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

# Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



# Εισαγωγή

Οι οικονομολόγοι έχουν δυο ρόλους. Ως επιστήμονες, αναπτύσσουν και ελέγχουν θεωρίες για να εξηγήσουν τον κόσμο που τους περιβάλλει. Ως **διαμορφωτές** της οικονομικής πολιτικής χρησιμοποιούν τις θεωρίες τους για να αλλάξουν τον κόσμο προς το καλύτερο.

Στο παρόν Κεφάλαιο θα σχηματίσουμε μια πρώτη ιδέα για την οικονομική πολιτική.

# Έλεγχος των τιμών

Αν το παγωτό πωλείται σε μια αγορά απόλυτα απαλλαγμένη από οποιαδήποτε ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους, η τιμή του παγωτού θα προσαρμόζεται για να επιτυγχάνει την ισορροπία της προσφοράς με τη ζήτηση: **στην τιμή ισορροπίας η ποσότητα του παγωτού που οι αγοραστές θέλουν να αγοράσουν είναι ίση με την ποσότητα παγωτού που οι πωλητές θέλουν να πουλήσουν.**

Ας υποθέσουμε ότι η τιμή ισορροπίας είναι 3 ευρώ το παγωτό «χωνάκι». Ας πούμε ότι η Ένωση Καταναλωτών Παγωτού διαμαρτύρεται ότι η τιμή των 3 ευρώ για ένα παγωτό «χωνάκι» είναι πολύ υψηλή. Απεναντίας, ο Οργανισμός Παραγωγών Παγωτού διαμαρτύρεται ότι η τιμή των 3 ευρώ για ένα παγωτό «χωνάκι» συμπιέζει τα εισοδήματα των μελών της.

# Έλεγχος των τιμών

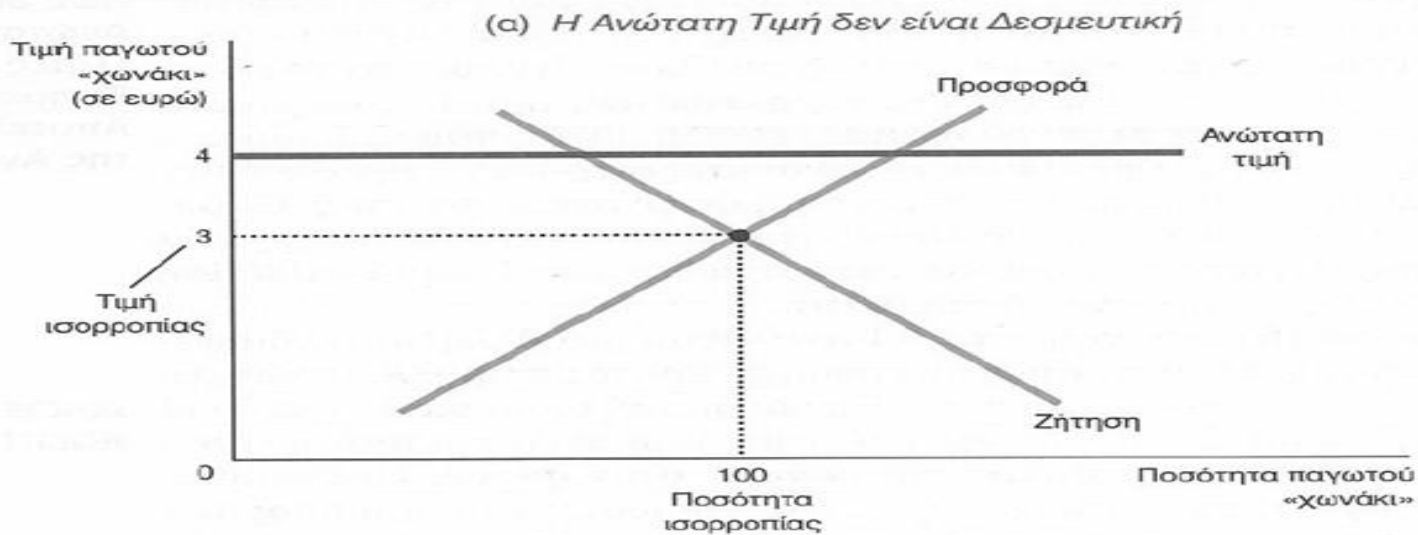
Καθεμιά από τις ομάδες αυτές πιέζει την κυβέρνηση να ψηφίσει νόμο που να μεταβάλλει προς όφελός της το αποτέλεσμα της αγοράς, με τον άμεσο έλεγχο των τιμών.

**Αν οι καταναλωτές παγωτού, ως ομάδα πίεσης, αποδειχθούν ισχυρότεροι, το κράτος θα ψηφίσει έναν νόμο που θα καθορίζει την ανώτατη τιμή στην οποία μπορεί να πωληθεί το παγωτό «χωνάκι». Η τιμή αυτή ονομάζεται τιμή οροφής ή ανώτατη τιμή. Αν, αντίθετα, αποδειχθούν ισχυρότεροι οι Παραγωγοί Παγωτού, τότε το κράτος θα ψηφίσει έναν νόμο που θα καθορίζει την ελάχιστη τιμή στην οποία μπορεί να πωληθεί το παγωτό «χωνάκι». Η τιμή αυτή ονομάζεται κατώτατη τιμή ή τιμή δαπέδου.**

# Πώς οι Ανώτατες Τιμές επηρεάζουν τα αποτελέσματα της αγοράς

Το κράτος επιβάλλει ανώτατη τιμή 2 ευρώ για το παγωτό «χωνάκι». Επειδή η τιμή ισορροπίας των 3 ευρώ είναι υψηλότερη από την καθορισμένη με νόμο ανώτατη τιμή. Η «οροφή» αυτή είναι ένας **δεσμευτικός περιορισμός** στην αγορά. Στην τιμή αυτή η ζητούμενη ποσότητα παγωτού υπερβαίνει την προσφερόμενη.

Όταν το κράτος καθορίζει με νόμο **μια δεσμευτική ανώτατη τιμή** σε μια ανταγωνιστική αγορά, **προκαλεί έλλειψη του αγαθού**, και οι πωλητές πρέπει να καταναείμουν τα σπανίζοντα αγαθά σε έναν μεγάλο αριθμό πιθανών αγοραστών.



⇒ Στο φάτνωμα (α) το κράτος ορίζει ανώτατη τιμή στα 4 ευρώ. Επειδή η καθορισμένη με νόμο ανώτατη τιμή είναι πάνω από την τιμή ισορροπίας των 3 ευρώ, η ανώτατη αυτή τιμή δεν ασκεί καμία επίδραση, και η αγορά επιτυγχάνει την ισορροπία προσφοράς και ζήτησης. Σε αυτή την ισορροπία η προσφερόμενη και η ζητούμενη ποσότητα είναι και οι δύο ίσες με 100 παγωτά «χωνάκι». Στο φάτνωμα (β) το κράτος ορίζει ανώτατη τιμή ίση με 2 ευρώ. Επειδή η καθορισμένη με νόμο ανώτατη τιμή είναι κάτω από την τιμή ισορροπίας των 3 ευρώ, η τιμή αγοράς είναι ίση με 2 ευρώ. Στην τιμή αυτή ζητούνται 125 παγωτά «χωνάκι» και προσφέρονται μόνο 75. Επομένως, υπάρχει έλλειμμα 50 παγωτών «χωνάκι».

ΣΧΗΜΑ 6.1 Αγορά με Ανώτατη Τιμή



# Μελέτη Περίπτωσης: Ο έλεγχος των ενοικίων στη βραχυχρόνια και μακροχρόνια περίοδο

Υποστηρίζεται ορισμένες φορές ότι οι κυβερνήσεις θα έπρεπε να βοηθήσουν τους φτωχούς να βρουν φθηνή στέγη με τον καθορισμό μιας ανώτατης τιμής στα ενοίκια.

Στη βραχυχρόνια περίοδο οι ιδιοκτήτες έχουν ένα σταθερό αριθμό διαμερισμάτων να ενοικιάσουν και δε μπορούν να προσαρμόσουν γρήγορα τον αριθμό αυτό στις συνθήκες της αγοράς. Επιπλέον, ο αριθμός των ανθρώπων που αναζητούν στέγη σε μια πόλη μπορεί να αλλάξει πολύ. Έτσι οι βραχυχρόνιες καμπύλες προσφοράς και ζήτησης είναι σχετικά ανελαστικές.

# Μελέτη Περίπτωσης: Ο έλεγχος των ενοικίων στη βραχυχρόνια και μακροχρόνια περίοδο

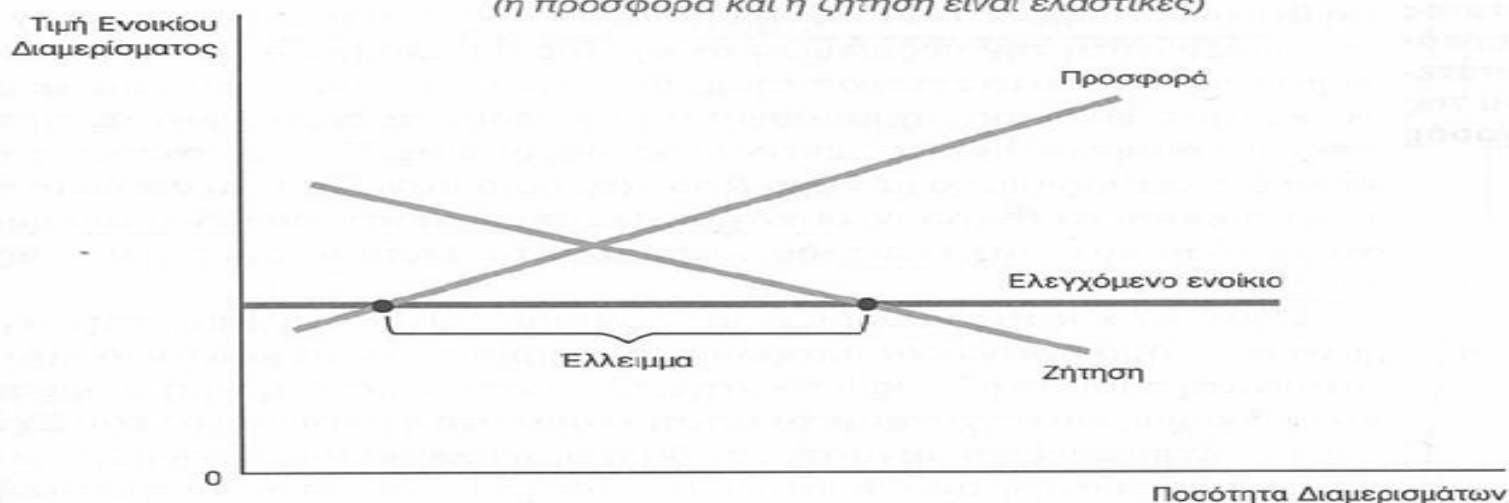
Οι έλεγχοι των ενοικίων προκάλεσαν έλλειψη στέγης. Το μακροχρόνιο σκηνικό όμως είναι πολύ διαφορετικό. Από την πλευρά της προσφοράς, οι ιδιοκτήτες, αντιδρώντας στα χαμηλά ενοίκια, είτε σταματούν να κατασκευάζουν νέα διαμερίσματα είτε δεν μπορούν να κρατήσουν τα διαμερίσματα που ήδη έχουν. Από την πλευρά της ζήτησης, τα χαμηλά ενοίκια ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να ενοικιάσουν δικό τους σπίτι και παρακινούν άλλους να μετακινηθούν προς την πόλη. **Η προσφορά και η ζήτηση, λοιπόν, είναι περισσότερο ελαστικές στη μακροχρόνια περίοδο.**

**Όταν ο έλεγχος των ενοικίων συγκρατήσει τα ενοίκια κάτω από την τιμή ισορροπίας τους, η προσφερόμενη ποσότητα διαμερισμάτων μειώνεται ουσιαστικά και η ποσότητα των ζητούμενων διαμερισμάτων αυξάνεται σημαντικά. Το αποτέλεσμα είναι να προκαλείται σοβαρή έλλειψη στέγης.**

(α) Έλεγχος των Ενοικίων στη Βραχυχρόνια Περίοδο  
(η προσφορά και η ζήτηση είναι ανελαστικές)



(β) Έλεγχος των Ενοικίων στη Μακροχρόνια Περίοδο  
(η προσφορά και η ζήτηση είναι ελαστικές)



⇒ Το φάτνωμα (α) δείχνει τις βραχυχρόνιες επιπτώσεις του ελέγχου των ενοικίων: επειδή η προσφορά και η ζήτηση διαμερισμάτων είναι σχετικά ανελαστική, η καθορισμένη με νόμο ανώτατη τιμή προκαλεί ένα μικρό έλλειμμα στέγης. Το φάτνωμα (β) δείχνει τις μακροχρόνιες επιπτώσεις του ελέγχου των ενοικίων: επειδή η προσφορά και η ζήτηση διαμερισμάτων είναι πιο ελαστικές, ο έλεγχος των ενοικίων προκαλεί μεγάλο έλλειμμα.

ΣΧΗΜΑ 6.2 Ο Έλεγχος των Ενοικίων στη Βραχυχρόνια και τη Μακροχρόνια Περίοδο

# ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

## Από:

Parkin Michael, Powell Melanie, Matthews Kent: Αρχές Οικονομικής. Μετάφραση: Σιδέρης Γιάννης, Αντώνογλου Ελεάννα. Επιμέλεια: Μίνογλου Μάγγη. Copyright © 2013 Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

**Δικαιολογείται το ανώτατο όριο στα ενοίκια;**

Έχει πλέον γίνει ευρύτατα αποδεκτή η θέση των οικονομολόγων κατά του ανώτατου ορίου στα ενοίκια, και γι' αυτό σπανίζουν οι νέοι νόμοι σε αυτό θέμα. Αλλά όταν οι κυβερνήσεις προσπαθούν να καταργήσουν τους νόμους με τους οποίους ελέγχονται τα ενοίκια, οι σύλλογοι των ενοικιαστών πιέζουν τους πολιτικούς για τη διατήρηση του πλαφόν. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που θα ένιωθαν πολύ τυχεροί αν έβρισκαν ένα διαμέρισμα με ελεγχόμενο ενοίκιο. Γι' αυτούς τους λόγους συνήθως υπάρχει πολιτική στήριξη στη διατήρηση των ανώτατων ορίων.

Σε έκθεση του Chartered Institute of Housing\* τον Αύγουστο του 2010 υποστηρίζεται ότι η πολιτική στέγασης στο ΗΒ θα πρέπει να στοχεύει στους χαμηλόμισθους που δεν μπορούν να αγοράσουν σπίτι και δεν έχουν αρκετά χρήματα για να νοικιάσουν σπίτι στην ελεύθερη αγορά. Το Ινστιτούτο συνεχίζει λέγοντας ότι οι στεγαστικές ενώσεις θα πρέπει να προσφέρουν στέγαση σε αυτή την ομάδα με ενοίκια χαμηλότερα από τις τιμές της αγοράς (ενοίκια στα οποία έχει τεθεί ανώτατο όριο).

Και επειδή είναι περισσότεροι αυτοί που είναι υπέρ της επιβολής πλαφόν στα ενοίκια από εκείνους που είναι κατά, οι πολιτικοί φαίνονται πρόθυμοι να τεθούν και εκείνοι υπέρ. Στο ΗΒ, οι δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης σε προγράμματα στέγασης μειώνονται και αυτό σημαίνει ότι είναι πολύ πιθανό οι δήμαρχοι και η κεντρική κυβέρνηση να υποστηρίξουν οργανώσεις φιλανθρωπικού σκοπού, όπως οι στεγαστικές ενώσεις που εισηγούνται τη θέσπιση πλαφόν στα ενοίκια.

Τελικά δημιουργείται αναποτελεσματικότητα, καθώς είναι σαφές ότι οι υπηρεσίες στέγασης δεν κατανέμονται σε εκείνους που τις αξιολογούν περισσότερο.

\* [guardian.co.uk/society/2010/aug/15/renting-buying-home](http://guardian.co.uk/society/2010/aug/15/renting-buying-home)

# Πώς οι Κατώτατες Τιμές επηρεάζουν τα αποτελέσματα της αγοράς

Οι κατώτατες τιμές αποτελούν ένα καθορισμένο με νόμο κατώτατο επίπεδο, κάτω από το οποίο οι τιμές δε μπορούν να μειωθούν.

Τι συμβαίνει όταν το κράτος ορίζει με νόμο κατώτατη τιμή 4 ευρώ το παγωτό «χωνάκι»;

Σε αυτή την τιμή η προσφερόμενη ποσότητα παγωτού είναι μεγαλύτερη από τη ζητούμενη ποσότητα. Έτσι, **μια δεσμευτική κατώτατη τιμή προκαλεί πλεόνασμα.**

# Μελέτη Περίπτωσης: Τα κατώτατα ημερομίσθια και οι αντίστοιχοι μισθοί

Οι εργαζόμενοι καθορίζουν την προσφορά εργασίας και οι επιχειρήσεις καθορίζουν τη ζήτηση εργασίας. Όταν η αγορά λειτουργεί ελεύθερα, δηλαδή χωρίς κρατική παρέμβαση, ο μισθός προσαρμόζεται έως ότου εξισορροπηθεί η προσφορά εργασίας με τη ζήτηση εργασίας.

Αν ο κατώτατος μισθός είναι πάνω από το επίπεδο ισορροπίας η ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας είναι περισσότερη από τη ζητούμενη. Το αποτέλεσμα είναι ανεργία. Ο βαθμός της ανεργίας που προκύπτει εξαρτάται από τις ελαστικότητες της προσφοράς και της ζήτησης για εργασία.

# Μελέτη Περίπτωσης: Τα κατώτατα ημερομίσθια και οι αντίστοιχοι μισθοί

Πολλοί υποστηρικτές των νόμων του κατώτατου μισθού θεωρούν ότι η πολιτική αυτή είναι ένας **τρόπος να αυξηθεί το εισόδημα των φτωχών εργαζόμενων**. Παραδέχονται ότι αυτή η πολιτική μπορεί να έχει και δυσμενείς επιπτώσεις, όπως την πιθανή αύξηση της ανεργίας.

Εκείνοι που είναι **αντίθετοι** με αυτή την πολιτική πιστεύουν ότι **δεν είναι ο καλύτερος τρόπος καταπολέμησης της φτώχειας**, εφόσον επηρεάζει μόνο το εισόδημα των ήδη απασχολούμενων εργαζομένων και **μπορεί να αυξήσει την ανεργία**.

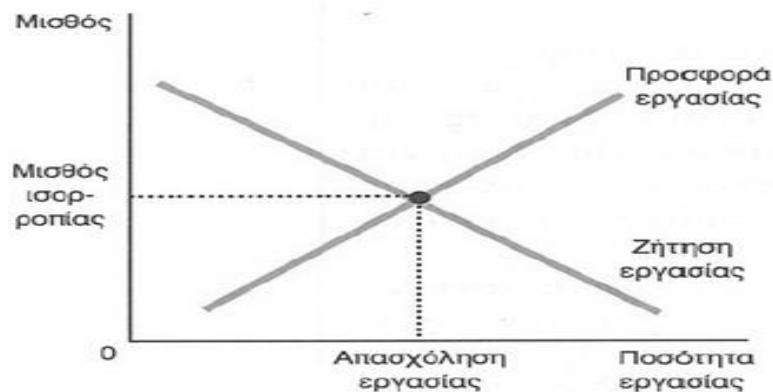


# ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

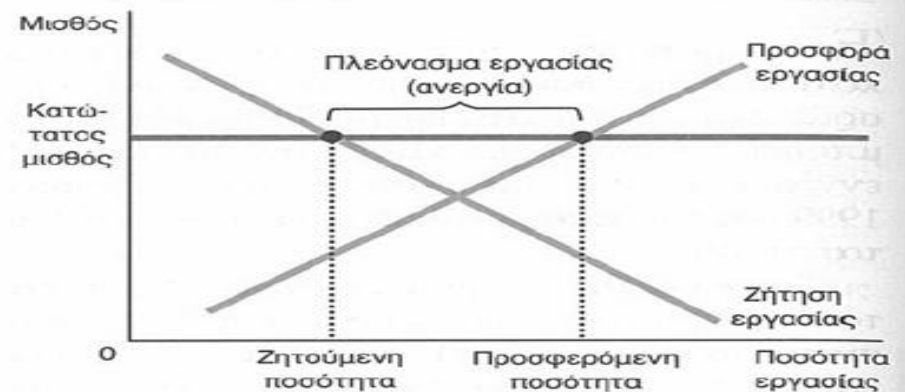
## Από:

Parkin Michael, Powell Melanie, Matthews Kent: Αρχές Οικονομικής. Μετάφραση: Σιδέρης Γιάννης, Αντώνογλου Ελεάννα. Επιμέλεια: Μίνογλου Μάγγη. Copyright © 2013 Εκδόσεις Κριτική ΑΕ.

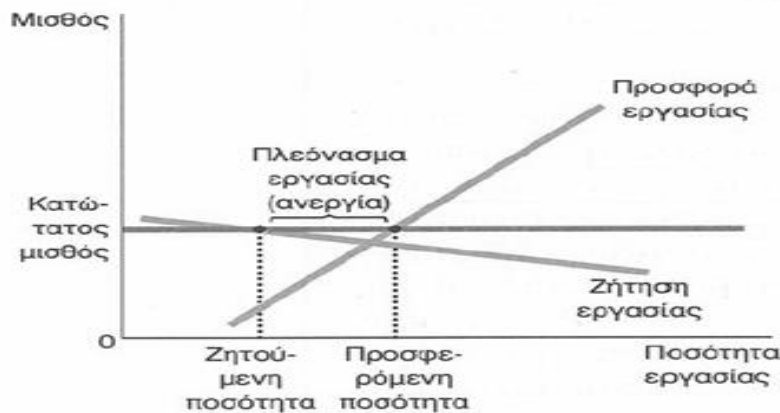
(α) Ελεύθερη Αγορά Εργασίας



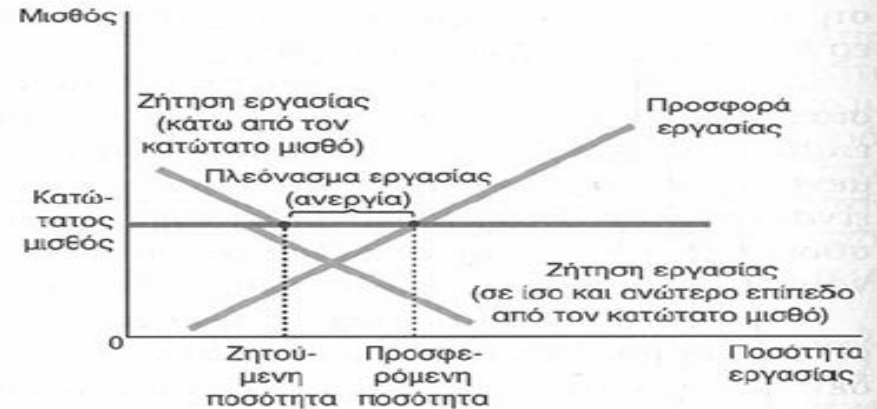
(β) Αγορά Εργασίας με Δεσμευτικό Κατώτατο Μισθό



(γ) Αγορά Εργασίας με Δεσμευτικό Κατώτατο Μισθό και Ελαστική Ζήτηση Εργασίας



(δ) Αγορά Εργασίας με Δεσμευτικό Κατώτατο Μισθό σε Ολόκληρο τον Κλάδο



☞ Το φάτνωμα (α) δείχνει την αγορά εργασίας στην οποία ο μισθός προσαρμόζεται και επιτυγχάνεται έτσι η ισορροπία προσφερόμενης και ζητούμενης ποσότητας. Το φάτνωμα (β) δείχνει την επίδραση ενός δεσμευτικού κατώτατου μισθού. Επειδή ο κατώτατος μισθός είναι ένα «δάπεδο τιμής» που καθορίζεται με νόμο, προκαλεί πλεόνασμα: η ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας υπερβαίνει τη ζητούμενη ποσότητα. Το αποτέλεσμα είναι η ανεργία. Το φάτνωμα (γ) δείχνει ότι, όσο πιο ελαστική είναι η ζήτηση εργασίας, τόσο υψηλότερη θα είναι η ανεργία που θα προκύπτει. Στο φάτνωμα (δ), επειδή ο κατώτατος μισθός είναι δεσμευτικός για ολόκληρο τον κλάδο, οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να μεταφέρουν ένα μεγαλύτερο ποσοστό από τα κόστη του μισθού σε υψηλότερες τιμές χωρίς να υποστούν δραστική μείωση της ζήτησης για το προϊόν τους, και έτσι η καμπύλη ζήτησης εργασίας για μία επιχείρηση μετατοπίζεται προς τα δεξιά στο ύψος του κατώτατου μισθού ή πιο πάνω. Έτσι, η επίπτωση στην απασχόληση είναι πολύ μικρότερη.

ΣΧΗΜΑ 6.4 Πώς ο Κατώτατος Μισθός Επηρεάζει την Αγορά Εργασίας

## *Δικαιολογείται η επιβολή κατώτατου μισθού;*

Η πολιτική της επιβολής κατώτατου μισθού είναι ευρέως διαδεδομένη στην Ευρώπη. Οι υψηλότεροι μισθοί είναι αυτοί του Λουξεμβούργου και της Γαλλίας, ενώ οι χαμηλότεροι της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας. Τον Οκτώβριο του 2010 ο εθνικός κατώτατος μισθός στο ΗΒ για τους εργαζόμενους άνω των 21 ετών αυξήθηκε σε £5,93 την ώρα, αύξηση κατά 2,2%. Σε αντίθεση με αυτή την απόφαση αύξησης του κατώτατου μισθού στο ΗΒ, 18 χώρες της ΕΕ πάγωσαν ή μείωσαν τους κατώτατους μισθούς το 2010.

Αν και η επιβολή κατώτατου μισθού είναι αναποτελεσματική, δεν πρέπει να πιστεύουμε ότι όλοι χάνουν απ' αυτόν. Κερδίζουν εκείνοι που βρίσκουν εργασία στην οποία αμείβονται με τον κατώτατο μισθό. Υποστηρικτές του κατώτατου μισθού πιστεύουν ότι οι ελαστικότητες της ζήτησης και της προσφοράς στην αγορά εργασίας είναι χαμηλές, άρα δεν δημιουργείται υψηλή ανεργία. Υπάρχει γενική ομοφωνία ότι μια αύξηση του κατώτατου μισθού κατά 10% μειώνει την απασχόληση των νέων ως 20 ετών κατά 1% με 3%.

Ο David Card του Πανεπιστημίου της California στο Berkeley και ο Alan Krueger του Πανεπιστημίου Princeton αμφισβήτησαν αυτή την άποψη και ισχυρίζονται ότι οι αυξήσεις του κατώτατου μισθού μπορεί να *αυξήσουν* την απασχόληση των νέων και να *μειώσουν* την ανεργία. Υποστηρίζουν ότι το ποσοστό απασχόλησης των χαμηλόμισθων εργαζομένων *αυξάνεται* ύστερα από μια αύξηση των μισθών. Οι υψηλότεροι μισθοί κάνουν τους εργαζόμενους πιο ευσυνείδητους, πιο παραγωγικούς και πιο αφοσιωμένους, κάτι που μειώνει τη μη παραγωγική εναλλαγή εργαζομένων μέσα σε μια επιχείρηση. Τονίζουν ότι οι υψηλότεροι μισθοί ενθαρρύνουν τα διευθυντικά στελέχη να αναζητήσουν τρόπους αύξησης της παραγωγικότητας.

Οι περισσότεροι οικονομολόγοι είναι σκεπτικοί για τους ισχυρισμούς των Card και Krueger. Και αναρωτιούνται: Γιατί δεν καταβάλλουν οι επιχειρήσεις με δική τους πρωτοβουλία μισθούς υψηλότερους από το μισθό ισορροπίας έτσι ώστε να ενθαρρύνουν την παραγωγικότητα; Επιπλέον υποδεικνύουν άλλες ερμηνείες για την αντίδραση της απασχόλησης, όπως ότι οι επιχειρήσεις μειώνουν την απασχόληση πριν από μια αύξηση του κατώτατου μισθού, *προσδοκώντας* αυτή την αύξηση.

Μια άλλη συνέπεια του κατώτατου μισθού είναι η αύξηση της ποσότητας της προσφερόμενης εργασίας. Αν συμβεί αυτό, μπορεί να φανεί ως αύξηση του αριθμού των ατόμων που εγκαταλείπουν την εκπαίδευση νωρίς προκειμένου να αναζητήσουν εργασία. Αρκετοί είναι οι οικονομολόγοι που ισχυρίζονται ότι αυτό όντως συμβαίνει.

# Αξιολόγηση του καθεστώτος έλεγχου των τιμών

- Με τους ελέγχους των τιμών, το κράτος επιδιώκει να βοηθήσει τους φτωχούς. Οι **έλεγχοι των ενοικίων** μπορεί να κρατούν τα ενοίκια χαμηλά, αλλά ταυτόχρονα **αποθαρρύνουν** τους ιδιοκτήτες από το να φροντίζουν τη **συντήρηση των σπιτιών** και καθιστούν δύσκολη την εξεύρεση στέγης. Οι νόμοι για τα **κατώτατα ημερομίσθια** και τους κατώτατους μισθούς μπορεί να **αυξάνουν τα εισοδήματα** ορισμένων εργαζομένων, **αλλά οδηγούν κάποιους άλλους εργαζόμενους στην ανεργία.**

# Φόροι

Πρέπει να απατήσουμε σε ένα απλό αλλά **κρίσιμο ερώτημα**: Όταν το κράτος επιβάλλει φόρο σε ένα αγαθό, **ποιος φέρει το βάρος του φόρου**; Οι αγοραστές του αγαθού; Οι πωλητές του αγαθού; Ή, αν το βάρος του φόρου επιμερίζεται μεταξύ αγοραστών και πωλητών, τι καθορίζει πώς θα μοιραστεί ο φόρος ανάμεσα στις δυο ομάδες; Μπορεί να αποφασίσει το κράτος με ποιον τρόπο θα μοιραστεί ο φόρος;

Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο **επίπτωση του φόρου** όταν αναφέρονται στον επιμερισμό του φορολογικού βάρους.

# Πώς οι φόροι στους αγοραστές επηρεάζουν τα αποτελέσματα της αγοράς

Θα εξετάσουμε πρώτα έναν φόρο που επιβάλλεται στους αγοραστές ενός αγαθού. Ας υποθέσουμε, για παράδειγμα, ότι η κυβέρνηση ψηφίζει έναν νόμο που απαιτεί από τους καταναλωτές παγωτού να δίνουν στο κράτος 0,50 ευρώ για κάθε παγωτό «χωνάκι» που αγοράζουν.

- (1) Εξετάζουμε αν ο νόμος επηρεάζει την καμπύλη προσφοράς ή την καμπύλη ζήτησης.
- (2) Εξετάζουμε προς τα πού μετατοπίζεται η επηρεαζόμενη καμπύλη και
- (3) Εξετάζουμε με ποιον τρόπο η μετατόπιση αυτή επηρεάζει την ισορροπία.

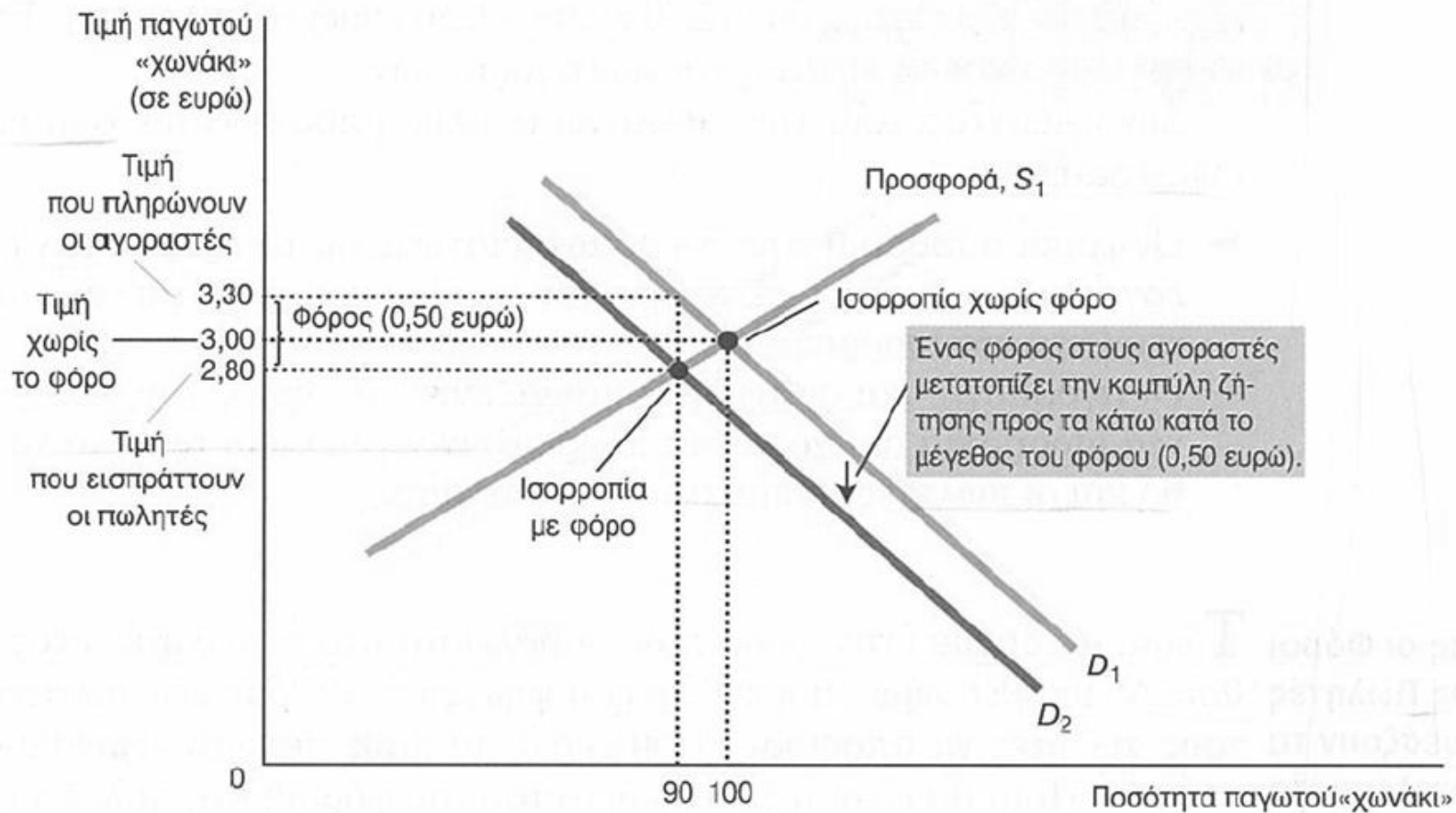
# Βήμα πρώτο

- Οι αγοραστές είναι τώρα υποχρεωμένοι να πληρώσουν στο κράτος κάποιο φόρο (εκτός από την τιμή του παγωτού που πληρώνουν στους πωλητές) κάθε φορά που αγοράζουν παγωτό. Έτσι, **ο φόρος μετατοπίζει την καμπύλη ζήτησης παγωτού.**



# Βήμα δεύτερο

- Επειδή ο φόρος στους αγοραστές καθιστά την αγορά παγωτού λιγότερο ελκυστική, οι αγοραστές ζητούν λιγότερη ποσότητα παγωτού σε κάθε τιμή. Έτσι, η καμπύλη ζήτησης μετατοπίζεται προς τα αριστερά (ή ισοδύναμα προς τα κάτω). Ο φόρος μετατοπίζει την καμπύλη ζήτησης προς τα κάτω, από  $D_1$  σε  $D_2$ , ακριβώς κατά το ποσό του φόρου (0,50 ευρώ).



⇒ Όταν επιβληθεί στους αγοραστές ένας φόρος 0,50 ευρώ, η καμπύλη ζήτησης θα μετατοπιστεί προς τα κάτω κατά 0,50 ευρώ, από  $D_1$  σε  $D_2$ . Η ποσότητα ισορροπίας μειώνεται από 100 σε 90 παγωτά «χωνάκι». Η τιμή που εισπράττουν οι πωλητές μειώνεται από 3,00 ευρώ σε 2,80 ευρώ. Η τιμή την οποία πληρώνουν οι αγοραστές (συμπεριλαμβανομένου του φόρου) αυξάνεται από 3,00 σε 3,30 ευρώ. Παρ' όλο που ο φόρος επιβάλλεται στους αγοραστές, τελικά το βάρος του φόρου επιμερίζεται μεταξύ των αγοραστών και των πωλητών.

ΣΧΗΜΑ 6.5 Φόρος στους Αγοραστές

# Βήμα τρίτο

- Οι πωλητές πωλούν λιγότερη ποσότητα και οι καταναλωτές, επίσης, αγοράζουν λιγότερη ποσότητα στη νέα ισορροπία.

# ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

**Ποιος πληρώνει το φόρο;** Μολονότι οι αγοραστές πληρώνουν ολόκληρο το ποσό του φόρου στο κράτος, οι αγοραστές και οι πωλητές μοιράζονται το βάρος του φόρου. Η πραγματική τιμή, που περιλαμβάνει το φόρο, αυξάνεται από 3 ευρώ πριν από το φόρο σε 3,30 ευρώ με το φόρο (2,80 ευρώ + 0,50 ευρώ = 3,30 ευρώ).

## **Δυο γενικά συμπεράσματα:**

- Όταν φορολογείται ένα αγαθό, η ποσότητα του αγαθού που πωλείται είναι μικρότερη στη νέα ισορροπία.
- Οι αγοραστές και οι πωλητές μοιράζονται το βάρος του φόρου. Στη νέα ισορροπία οι αγοραστές πληρώνουν υψηλότερη τιμή για το αγαθό και οι πωλητές εισπράττουν μικρότερη.

# Πώς οι φόροι στους πωλητές επηρεάζουν τα αποτελέσματα της αγοράς

Τώρα, ας δούμε έναν φόρο που επιβάλλεται στους πωλητές ενός αγαθού. Ποια θα είναι η επίπτωση αυτού του φόρου;

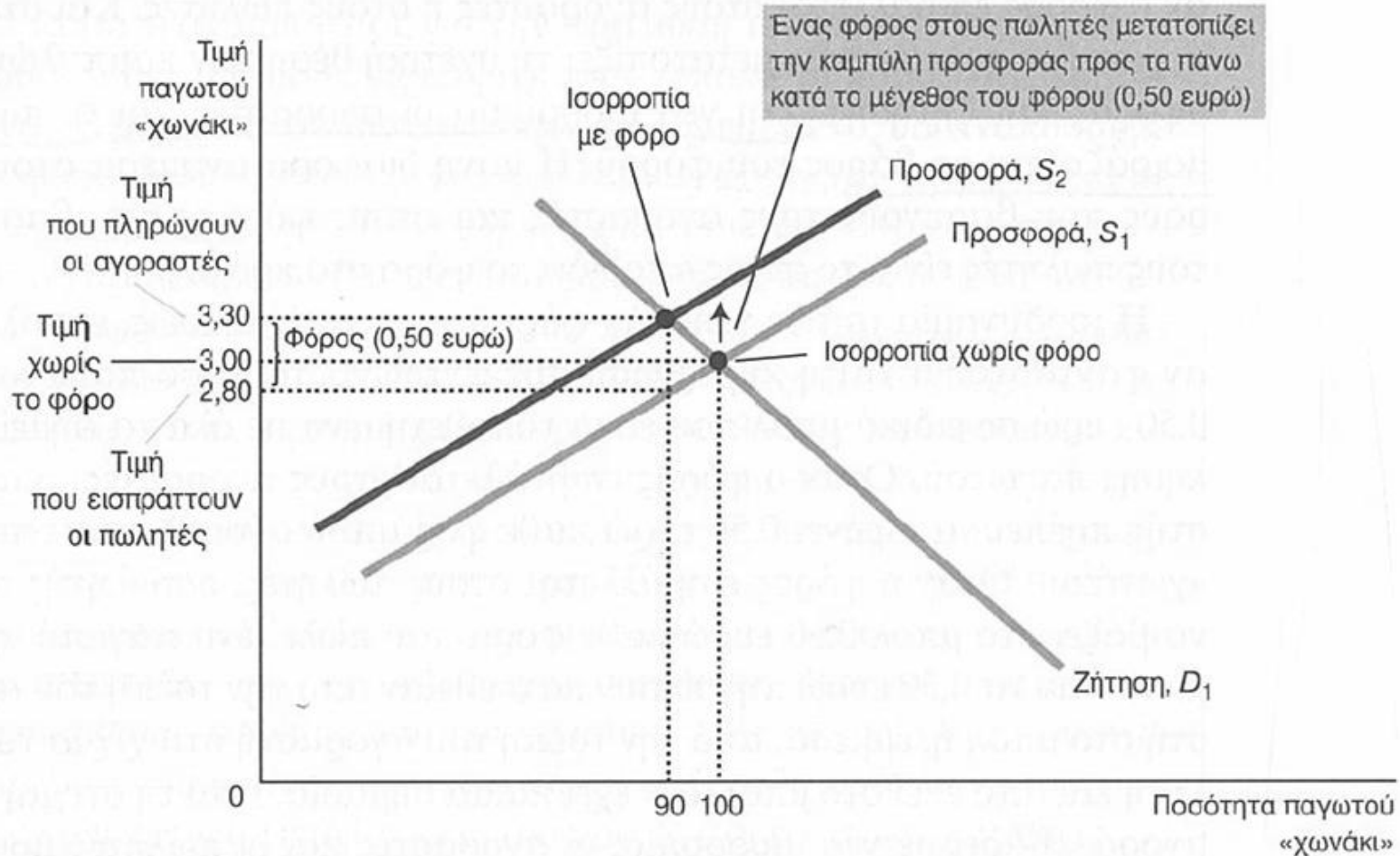
# Βήμα πρώτο

- Ο φόρος στους πωλητές κάνει την επιχείρηση παγωτού λιγότερο επικερδή σε κάθε τιμή, και επομένως **μετατοπίζει την καμπύλη προσφοράς.**

# Βήμα δεύτερο

Η καμπύλη προσφοράς μετατοπίζεται προς τα αριστερά (ή, ισοδύναμα, προς τα πάνω).

Η καμπύλη προσφοράς μετατοπίζεται **προς τα πάνω**, από  $S_1$  σε  $S_2$ , **κατά το ποσό ακριβώς του φόρου** (0,50 ευρώ).



⇨ Όταν επιβληθεί ένας φόρος 0,50 ευρώ στους πωλητές, η καμπύλη προσφοράς μετατοπίζεται κατά 0,50 ευρώ από  $S_1$  σε  $S_2$ . Η ποσότητα ισορροπίας μειώνεται από 100 σε 90 παγωτά «χωνάκι». Η τιμή που πληρώνουν οι αγοραστές αυξάνεται από 3,00 ευρώ σε 3,30 ευρώ. Η τιμή που οι πωλητές εισπράττουν (μετά την πληρωμή του φόρου) μειώνεται από 3,00 σε 2,80 ευρώ. Αν και ο φόρος επιβάλλεται στους πωλητές, το βάρος του φόρου επιμερίζεται μεταξύ των αγοραστών και των πωλητών.

ΣΧΗΜΑ 6.6 Φόρος στους Πωλητές



# Βήμα τρίτο

- Ξανά ο φόρος μειώνει το μέγεθος της αγοράς παγωτού, ενώ και πάλι οι αγοραστές και οι πωλητές μοιράζονται το βάρος του φόρου.

# ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Οι φόροι στους αγοραστές και οι φόροι στους πωλητές είναι ισοδύναμοι. Στη νέα ισορροπία οι αγοραστές και οι πωλητές μοιράζονται το βάρος του φόρου.

# Ελαστικότητα και επιμερισμός του φόρου

Όταν ένα αγαθό φορολογείται, οι αγοραστές και οι πωλητές του αγαθού μοιράζονται το βάρος του φόρου. Το ποια καμπύλη μετατοπίζεται εξαρτάται από το αν ο φόρος μεταβάλλεται στους αγοραστές ή στους πωλητές.

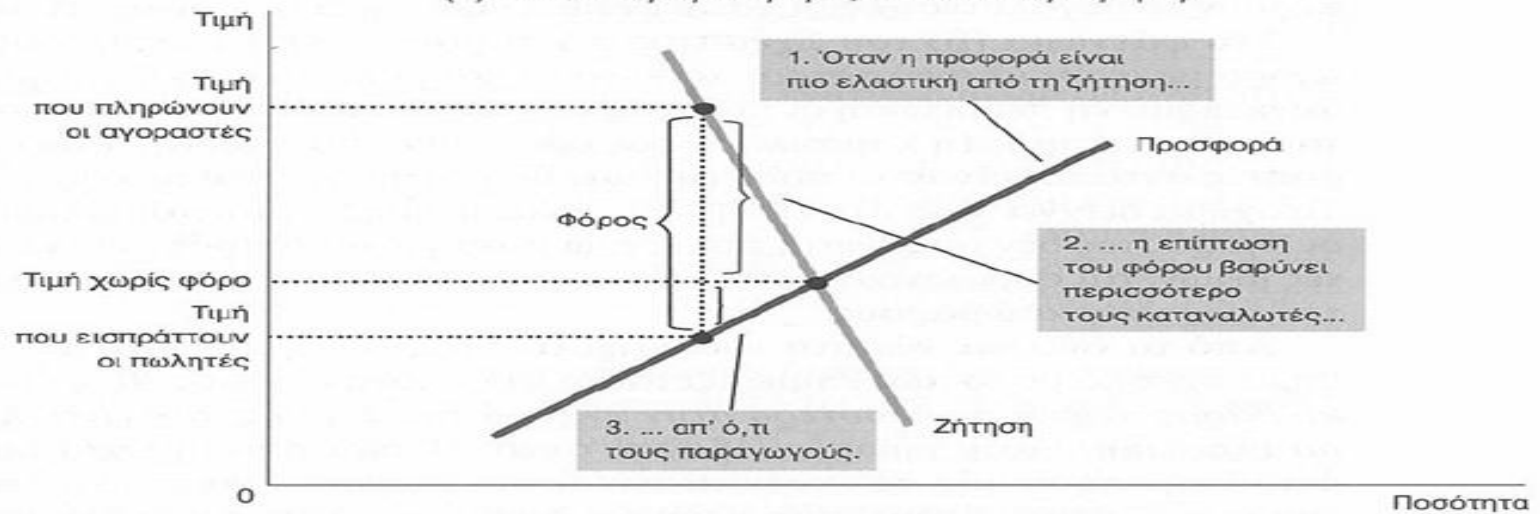
**Στο φάτνωμα (α) του Σχήματος 6.8** παρουσιάζεται ένας φόρος με πολύ ελαστική προσφορά και σχετικά ανελαστική ζήτηση. Όταν επιβληθεί ένας φόρος στην αγορά με αυτές τις ελαστικότητες, η τιμή που εισπράττουν οι πωλητές δε θα μειωθεί πολύ, και για αυτό οι πωλητές θα φέρουν μικρό μόνο βάρος. Απεναντίας, η τιμή που πληρώνουν οι αγοραστές αυξάνεται σημαντικά, πράγμα που δείχνει ότι οι αγοραστές φέρουν το μεγαλύτερο βάρος του φόρου.

# Ελαστικότητα και επιμερισμός του φόρου

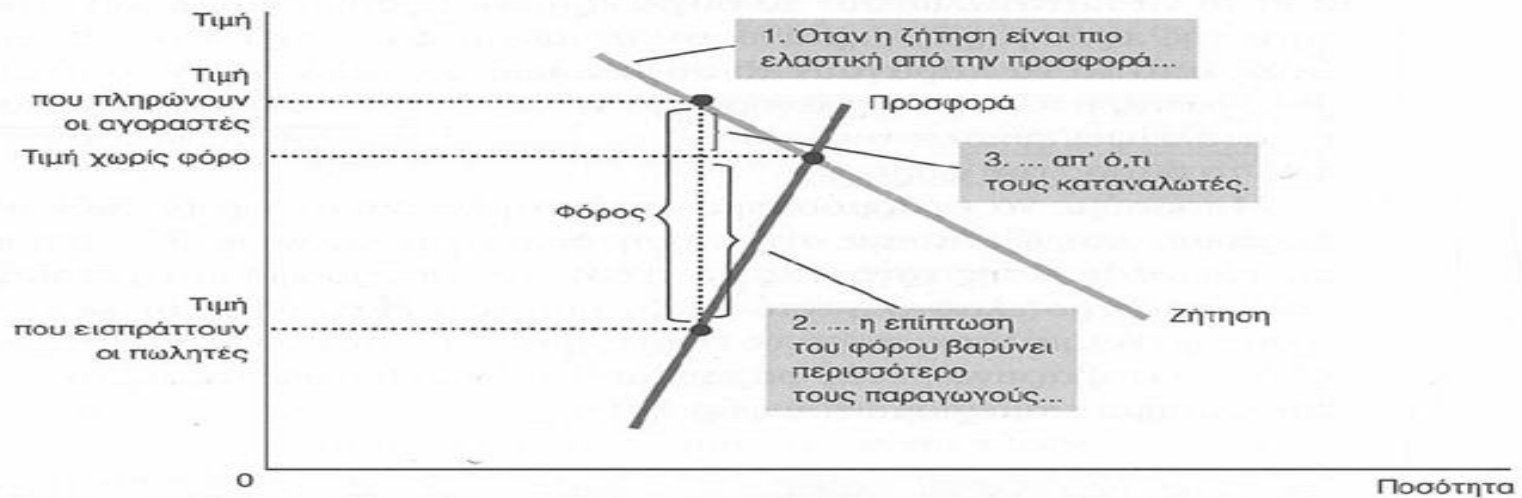
Στο φάτνωμα (β) του Σχήματος 6.8 παρουσιάζεται ένας φόρος στην αγορά με σχετικά ανελαστική προσφορά και πολύ ελαστική ζήτηση. Όταν επιβληθεί ένας φόρος, η τιμή που πληρώνουν οι αγοραστές δεν αυξάνεται πολύ, ενώ η τιμή που εισπράττουν οι πωλητές μειώνεται ουσιαστικά. Έτσι, οι πωλητές φέρουν το μεγαλύτερο μέρος του φορολογικού βάρους.

Ένα γενικό μάθημα με το πώς επιμερίζεται το φορολογικό βάρος: **το φορολογικό βάρος πέφτει περισσότερο στην πλευρά της αγοράς που είναι λιγότερο ελαστική**. Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Ουσιαστικά, η ελαστικότητα μετρά την προθυμία των αγοραστών ή των πωλητών να εγκαταλείψουν την αγορά όταν οι συνθήκες γίνονται δυσμενείς. Όταν το αγαθό φορολογείται, η πλευρά της αγοράς με τις λιγότερες επιλογές δε μπορεί να εγκαταλείψει εύκολα την αγορά και, επομένως, φέρει μεγαλύτερο βάρος από το βάρος του φόρου.

(α) Ελαστική Προσφορά, Ανελαστική Ζήτηση



(β) Ανελαστική Προσφορά, Ελαστική Ζήτηση



◇ Στο φάτνωμα (α) η καμπύλη προσφοράς είναι ελαστική, ενώ η καμπύλη ζήτησης ανελαστική. Σε αυτή την περίπτωση η τιμή που εισπράττουν οι πωλητές μειώνεται ελαφρώς, ενώ η τιμή που καταβάλλουν οι αγοραστές αυξάνεται σημαντικά. Έτσι, οι αγοραστές φέρουν μεγαλύτερο μέρος από το βάρος του φόρου. Στο φάτνωμα (β) η καμπύλη προσφοράς είναι ανελαστική και η καμπύλη ζήτησης ελαστική. Σε αυτή την περίπτωση η τιμή που εισπράττουν οι πωλητές μειώνεται σημαντικά, ενώ η τιμή που πληρώνουν οι αγοραστές αυξάνεται μόνο ελαφρώς. Έτσι, οι πωλητές φέρουν το μεγαλύτερο μέρος του φορολογικού βάρους.

# Τέλος Ενότητας



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

